

Zijn er negatieve en positieve kanten aan pornografie?

Dit is een erg netjes artikel hoor! Of is dat juist jammer? Wat zeggen wetenschappers over pornografie. Een filosofisch en psychologisch betoog. Hopelijk zet het u aan het denken.

Een filosofisch begin

Laten we eerst vaststellen dat onderstaand artikel gaat over de beeldcultuur van porno. Dus niet het geschreven woord als pornografie. [noot 01] De filosoof Berlin onderscheidt positieve en negatieve vrijheid. Negatieve vrijheid bezit een persoon als hij kan doen en kan zijn wie hij wil, onbelemmerd door anderen of de overheid. Positieve vrijheid heeft een persoon, wanneer hij met anderen de wereld vormgeeft zoals zij die zouden willen. [noot 02] En dit onderscheid neemt Ian Buruma als startpunt om het over porno te hebben. Elk mens wil de negatieve vrijheid hebben om naar porno te kijken of niet. Daar zou niemand zich mee dienen te bemoeien. Maar voor veel mensen is porno niet ongevaarlijk. Het kan juist de positieve vrijheid van de samenleving als geheel bedreigen. [03] De filosoof Alain de Botton noemt porno een gevaarlijke tijdsverspilling en iets waartegen de mens erg moeilijk weerstand kan bieden. Wij zouden onszelf meer cen-

suur op moeten leggen want de constante beschikbaarheid van porno maakt dat we niet meer kunnen omgaan met bijvoorbeeld 'verveling die onze geest nodig heeft om tot goede ideeën te komen'. Hij pleit voor meer positieve vrijheid door een inperking van negatieve vrijheid. [04] Daar dacht de schrijver Norman Mailer anders over in een interview 'Ethics and pornography'. Als jongen ontdekte hij dat er een onbedwingbare lust was om porno te kijken, meer en als maar meer. Hij zag dat kijken als een groot leerproces over de menselijke lust. Wanneer je alles zelf zou moeten uitvinden om vervolgens over te gaan op experimenteren, dan zou je slechts een miniem deel van deze kennis kunnen verwerven. Porno verruimt dus je wereld, je negatieve vrijheid. [05] De kunsthistorica en feministe Camille Paglia beweert zelfs dat pornografie onlosmakelijk verbonden is met onze kunsten. Zij beïnvloeden elkaar onderling. Een citaat verklaart haar opvatting: 'Grote kunst wordt altijd geflankeerd door haar beide duistere zusters, blasfemie en pornografie'. Zelfs Hamlet, dat kardinale kunstwerk van de westerse cultuur, staat vol obsceniteiten, schrijft ze. [06] Twee jaar later schrijft ze "Ik ben voor pornografie. Ik voel dat dát de bevrijding van

de jaren zestig was. En het is verloren gegaan. Ik denk dat de seksuele ideologie van het huidige feminisme reactionair is en onderdrukkend en puriteins en fobisch..... Als je over seks wilt praten, moet je de literatuur en kunst kennen.....Omdat je daar de stroom voelt, de stroom van ons seksueel verlangen, de manier waarop onze geest zich niet in deze rigide categorieën van onderdrukker of slachtoffer bevindt. Alles stroomt. Fantasie, verbeelding en dergelijke, ze stromen altijd." [07]

Opkomst feminisme

Veel feministen vonden juist de dichotomie, de tweedeling, in porno de essentie daarvan. Mannenmacht versus vrouwen als slachtoffer, de man als subject en de vrouw als object voor de bevrediging van mannelijke lust. "Het belangrijkste thema van pornografie is mannelijke macht en zijn aard, zijn grootsheid, zijn gebruik en zijn betekenis.....Mannelijke macht is de raison d'être van pornografie; de vernedering van vrouwen is het middel om deze macht te verkrijgen..... Het genot van mannen vereist de vernietiging van de seksuele integriteit van vrouwen." [08] En waar in de meeste landen de wetten werden aangepast en pornografie uit het strafrecht werden gehaald, daar streden de feministen ervoor om juist de positieve vrijheid m.b.t. pornografie in te dammen. "In naam van de vrijheid van meningsuiting en de ruimdenkendheid heeft pornografie tegenwoordig zozeer een verdoezelende glans van vooruitstrevendheid gekregen dat er een hopeloze verwarring is ontstaan tussen zaken die wezenlijk van elkaar verschillen, namelijk de vrijheid van politieke meningsuiting (een democratische noodzaak), en regelrechte vuiligheid (het opzettelijk neerhalen van de rol van vrouwen door een obscene, verwrongen voorstelling van zaken). [09]

Maar ook in deze periode tekenden zich mildere posities af. Dat pornografie weer de seksualiteit in onze westerse cultuur naar voren schoof, was een goede zaak, omdat de stereotiepe sekseverschillen alleen maar toenemen bij onderdrukking van seksuele behoeften. Zo pleit Beatrice Faust voor openheid m.b.t. erotische geschriften en anderzijds moeten opvoeders foutieve beelden corrigeren die porno misschien bij mensen weet op te wekken. Tevens kan porno een "roekeloze houding tegenover contraceptie en geslachtsziekten in de hand werkt." Zij wil in seksshops en dergelijke duidelijk voorlichtingsmateriaal! In het begin van haar boek

stelt ze "Er zijn tegenwoordig artsen die geloven dat pornografie kan worden gebruikt als hulp bij het masturberen, Het is moeilijk te zeggen of dit voor de hele samenleving opgaat of dat het slechts geldt voor mensen die om hulp komen." [10]

Radicalere geluiden kwamen van Strossen die in haar boek haarfijn liet zien dat pornografie democratische waarden heeft aangejaagd (omdat porno niet meer te verbieden was en het autoritaire staatsgezag afnam) en vrouwen juist uiteindelijk meer heeft bevrijd van mannelijke onderdrukking. [11]

Toch blijven de geluiden dat onze samenleving extreem pornofiseert klinken en dat vinden sommigen zorgwekkend [12] En dan is er aan universiteiten daadwerkelijk wetenschappelijke ruimte gemaakt om porno te bestuderen. Een onthutsend verslag daarvan benoemt het extremer worden van porno en de afwezigheid van empathie in de porno van nu. Lezenswaardig! "Pornography is what the end of the world looks like because pornography demands that men abandon empathy, and a world without empathy is a world without hope." [13] Andere wetenschappers concluderen dat ondanks de kritiek, porno toch het accent richting de vrouw heeft verplaatst ten nadele van de man. Door porno (of beter gezegd porno) weet de vrouw ook te genieten van het eigen lijf. [14]

Recente kijk op porno

Eva Illouz schreef een essay over het succes van Vijftig tinten grijs. Zij concludeert dat het geen seksuele fantasie is maar eerder een culturele fantasie. Het toont aan dat er spanningen zijn in onze huidige seksuele relaties. Doordat seks meer en meer recreatief is geworden, ontstaat er een voelbare bindingsangst en weten we niet goed meer hoe we emotionele betekenis moeten geven aan het begrip liefde. Het boek fungeert volgens haar als zelfhulpboek om het echte seks- en liefdesleven te verbeteren. Het boek is niet geschreven om de solitaire lezer op te winden maar de lezer neemt iets mee om zo de kunst van het minnen beter onder de knie te krijgen. [15] En dit geldt ook voor visuele porno. Vrouwen kijken veel genuanceerder en gevarieerder naar porno dan mannen. In de wetenschap heet dat 'plasticiteit van vrouwen' tegenover 'de rigiditeit van mannen'. "Mannen lijken meer op elkaar. Wat opwindend is voor de ene man is dat dikwijls ook voor de andere.....Met dit idee in het achterhoofd wordt

het duidelijker waarom 'de' vrouwvriendelijke porno nooit zal gemaakt worden." [16] Thomas Edlinger noemt het 'postpornografisch denken'. Hij wil weg van de stereotype afbeeldingen en naar een nieuwe emancipatoire beelden en eigen vormconcepten. Weg van de commerciële porno en "door die integratie van andere seksualiteiten ontstaat onmiskenbaar een welkome veelstemmigheid". [17] Misschien is dit de toekomst van porno want verdwijnen zal het niet maar het zal zich steeds meer differentiëren. Al onze perversiteiten zijn op internet onderzoekbaar en in veel relaties is dit reeds een feit. Of zoals een relatietherapeut het verwoordt: "In het antwoord op de vraag 'waar kijk je naar?' zit vaak de heimelijke wens verborgen om met de partner iets te ervaren wat moeilijk te bespreken is.....het gesprek erover aangaan, kan lucht en vrijheid geven." [18] En zonder zelfonderzoek en goede partnersgesprekken, zal eenzaamheid uw deel zijn.

Reageren?
d.roelfzema@upcmail.nl

Noten: Artikel is gebaseerd op de volgende boeken:

- [01]= Over de pornografische leeservaring, raadpleeg het boekje De pornografische verleiding van Pierre Courage (2008)
- [02]= Isaiah Berlin Twee opvattingen van vrijheid (1958)(1996)
- [03]= Ian Buruma Grenzen aan de vrijheid (van De Sade tot Wilders) (2010), pag. 39 t/m 53
- [04]= Alain de Botton Meer denken over seks (2012), pag. 110-128 Pornografie - Censuur
- [05]= Field & Griscom Nerve Literature Smut (1998), interview Mailer pag.141-159.
- [06]= Camille Paglia Het seksuele masker (kunst, seksualiteit en decadentie in de westerse beschaving) (1990)(1992)
- [07]= Camille Paglia Seks, kunst en Amerikaanse cultuur (1992), pag.291. Patrick Delaere verwoordt deze stelling in zijn artikel Lust voor het oog, over de schoonheid en goedheid van pornografie in Filosofie & praktijk, jaargang 32, nr 4.
- [08]= Karin Spaink (red.) Pornografie: bekijk 't maar (een politiek-feministische visie op seksualiteit) (1982), pag.85-107
- [09]= Laura Lederer Heksenacht Feministische visies op pornografie (1982), pag. 67 e.v.
- [10]= Beatrice Faust Vrouwen seksualiteit en pornografie (1983), pag.30 e.v. +187 e.v.
- [11]= Nadine Strossen Defending pornography (1995)
- [12]= Mooie voorbeelden zijn de boeken van Ariel Levy Female chauvinist pigs (de opkomst van de bimbo-cultuur) (2007) en Myrthe Hilken Mc Sekx (de pornificatie van onze samenleving) (2008)
- [13]= Karen Boyle (ed.) Everyday pornography (2010), pag.105 e.v.
- [14]= Anna Clark Desire (a history of European sexuality) (2008), pag. 198 e.v.
- [15]= Eva Illouz Hardcore romantiek (2014)
- [16]= Ilse Penne Vrouwen, porno en labo-onderzoek in: Warme seks en hete chocolade (over porno en intimiteit)(2009)
- [17]= Thomas Edlinger (Na) de pornografische omwenteling pag.80 in Body Politic (2007)
- [18]= Hans 't Hart Waarom u wellicht beter bij uw huidige partner kunt blijven (2015) pag. 72.

Marli Huijjer

BEMINNEN

NIEUW LICHT op seksuele vrijheid

ambo|anthos